УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 5. мај 2018.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ **Трансгресивни елементи у поетици Ника Кејва**, кандидата **Игора Цвијановића**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1) Датум и орган који је именовао комисију:

7. март 2018, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду

2) Састав комисије:

1. др Александра Јовановић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2017), Филолошки факултет у Београду;

2. др Радојка Вукчевић, редовни професор за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2004), Филолошки факултет у Београду;

3. др Бојана Вујин, доцент за ужу научну област Енглеска и америчка књижевност (2014), Филозофски факултет у Новом Саду

2. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Игор Цвијановић је дипломирао на Катедри за енглески језик и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду 2003. На истом факултету стекао је титулу магистра књижевних наука 2009. године одбранивши магистарску тезу под насловом *Ликови и окружење: град у романима Мартина Ејмиса*.

Запослен је као предавач енглеског језика на Пољопривредном факултету у Новом Саду, а као књижевни преводилац сарађује с различитим издавачким кућама попут *Дерете*, *Геопоетике, Агоре, Архипелага* и других. Превео је с енглеског дела Џона Барта, Џојс Керол Оутс, Ени Пру, Дејвида Фостера Воласа, Криса Абанија и других писаца књижевне и документарне прозе. Сарађивао је с часописима као што су *Поља*, где је поред бројних превода приредио и темат о стваралаштву Дејвида Фостера Воласа, *Мостови* и *Летопис матице српске*, где је учествовао у изради темата о стваралаштву Ника Кејва.

3. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Цвијановић. И., "*Новац, Лондонска поља*, *Информација* - град у романима Мартина Ејмиса", *Култура*: *идентитети градова,* Завод за проучавање културног развитка, бр. 122/123, Београд, 2009.

Цвијановић. И., „Преступнички синови и искупљење у прози Ника Кејва“, *Летопис Матице српске*, Књига 500, свеска 5, Нови Сад новембар 2017.

Цвијановић. И., "Ходници Бартијаде", поговор, у Џ. Барт, *Изгубљен у кући смеха*, Агора, Зрењанин, 2011.

Цвијановић. И., "Велики канадски роман", предговор, у Р. Дејвис, *Маргиналац*, Дерета, Београд, 2016.

4. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биобиблиографију кандидата, Комисија је закључила да кандидат Игор Цвијановић испуњава услове за израду дисертације.

5. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета, Одсек за англистику. Библиографија проф. Зорана Пауновића, поред осталог, обухвата и следеће радове

1. Džejms Džojs, *Uliks* (prevod, komentari i pogovor), prvo izdanje CID, Podgorica, 2001; drugo izdanje Geopoetika, Beograd, 2003.
2. *Istorija, fikcija, mit (Eseji o angloameričkoj književnosti)*, Geopoetika, Beograd, 2006, 215 str
3.*Gutači blede vatre* (*Američki roman Vladimira Nabokova*) Prosveta, Beograd, 1997, 400 str.
4.Coping with 9/11: History in the Making in Don DeLillo’s and Paul Auster’s Fiction”, *History, Politis, Identity: Reading Literature in the Changing* World (Marija Knežević i Aleksandra Batrićević-Nikčević, ur.), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2008, str. 151-168.
5.“Objava broja 9/11”, poglavlje u knjizi *Šta čini dobru knjigu*, prir. Svetlana Gavrilović, Narodna biblioteka Srbije, 2008, str. 155-174.

Комисија сматра да проф. др Зоран Пауновић испуњава све услове за ментора докторске дисертације Игора Цвијановића.

6. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1) Оцена формулације назива тезе (наслова):

Комисија закључује да је радни назив тезе *Трансгресивни елементи у поетици Ника Кејва* прикладан, и да добро репрезентује суштину предложеног истраживања.

2) Оцена предмета (проблема) истраживања:

Докторска теза *Трансгресивни елементи у поетици Ника Кејва* замишљена је као студија која ће сагледати поетско и прозно стваралаштво овог уметника кроз призму трансгресивне традиције у књижевности. Истраживање ће се усредсредити на проблем дефинисања појмова трансгресије и трансгресивне књижевности, те дати преглед елемената Кејвовог дела који припадају различитим аспектима те литерарне традиције и покушати да утврди у којој мери они одређују његову целокупну поетику.

Да би се говорило о трансгресији у литератури, потребно је накратко изаћи из оквира књижевног дискурса и размотрити појам трансгресије у ширем смислу. Социолог Крис Ценкс у студији *Transgression* нуди управо такву слику овог појма и предочава је користећи мултидисциплинарни приступ заснован на социологији, филозофији, књижевности и праву. За њега је трансгресија саставни део социјалних процеса и елемент психологије појединца који се одређује у виду прекомерног понашања што превазилази границе најчешће бинарно уређених вредносних система, проистеклих из Аристотелових силогизама садржаних у основи логике западне културе. Савремено друштво обележава непрестано излажење ван граница (извесног, прописаног или коначног) и отварање домена слободе која нагиње ка хаосу, изузете од уређења сваке врсте. Трансгресивно понашање у таквим оквирима реалности не своди се само на поништавање ограничења него и на њихово проширивање и заокруживање. Трансгресија је, стога, садржана у нормативима будући да свако правило или ограничење носи у себи и наговештај или импулс преступа. Манифестација трансгресивног потенцијала у реалности често је праћена суровим последицама, не само кад је реч о злочину као најчешћој перцепцији преступа, већ и у случајевима кад трансгресија представља одступање од вредности центра који има тенденцију да одржи своје саставне делове на окупу и некад их окрутно кажњава уколико се отисну у неспутану индивидуализацију и погазе табуе замишљене као средство ограничења различитих феномена, предмета и понашања. Преступ, с друге стране, носи са собом потенцијал промене и ширег поимања реалности будући да пружа слику другачијег света, чије су особености потиснуте из средишњег система вредности.

Трансгресија у књижевности, у најширем смислу, поима се као сваки вид рушења хијерархија, таксономија или било каквих ограничавајућих система који одређују неко књижевно дело. Она иницира промишљања о загледаности човека у дубине властитог бића и активира домене потиснуте нормама прихватљивости

средине или самостално наметнутим ограничењима Трансгресивна литература се одређује као дискурс који крши правила, прелази границе, поништава хијерархије и преиспитује различите ауторитете. Историјски гледано, трансгресија је у књижевности присутна све од античких дела до савремених наратива. Теоретичар Робин Мукерџи, примера ради, види почетке те традиције још код најранијих сатиричара римског доба и уочава њено присуство све до савремене књижевности. Суштина такве литературе почива у њеном значењу и односу тог значења према реалности. Њена територија је ван граница било каквог поретка, ван друштвеног или културног система, идеологије, морала или религије – свих оних правила која уређују и тиме ограничавају људско понашање и деловање. Књижевност преступа је, према томе, бунтовничка и не либи се да проговори о „болној стварности“ која је карактеристична за потиснуту културу, изопштену из главних токова доминанте елите. Она суочава читаоца с потпунијом истином о стварности, приморавајући га да сагледа оно што остаје ван граница конвенционалног и прихватљивог, али је свеједно једнако његов део. Велики мислиоци трансгресије у књижевности попут Жоржа Батаја и Мишела Фукоа истичу стога трансформативну вредност преступа за човеково слободније и проширеније поимање реалности. Иако се често наводи да је трансгресивна књижевност жанр, у овој дисертацији се заступа и образлаже теза да је реч о књижевном модусу будући да се ради о веома сложеном и свеобухватном термину који се манифестује кроз различите концепте као што су зло, зазорно, карневалско, монструозно, готско и гротескно. Међу најучесталијим елементима индикативним за остваривање трансгресивног у књижевности издвајају се категорије трансгресивног јунака, језика преступа, те снажног присуства насиља и телесног у таквим дискурсима.

Ник Кејв је савремени аустралијски уметник чије се поље деловања укршта на пресеку музике, књижевности, позоришта и филма. Реч је о једном од аутентичних стваралаца данашњице који успева да помири појмове високе и популарне културе у свом раду. Његове поетске и прозне текстове карактерише јединственост визије света и специфична уобличеност језичког израза на чијим основама почива вредан уметнички тестамент о природи човека и његовог односа с властитим демонима и светом који га окружује. Кејвово дело је заокупљено темама смрти, религије, насиља и љубави. Ник Кејв је аутор преко двадесет музичких албума, два романа, четири књиге песама, три филмска сценарија и музике за бројна филмска остварења. Кејвов опус данас постаје све значајније поље занимања академске јавности, првенствено теоретичара књижевности и (популарне) културе.

3) Библиографија прелиминарних истраживања:

Кандидат је приложио узорну прелиминарну библиографију. Навешћемо један део те библиографије:

Baker, John H. (ed.), *The Art of Nick Cave*, Intellect, Bristol/Chicago, 2013.

Boer, Roland, *Nick Cave: A Study of Love, Death and Apocalypse*, Equinox Publishing Ltd., Bristol, 2013.

Booker, M. Keith, *Techniques of Subversion in Modern Literature*, University Press of Florida, 1991.

Botting, Fred, *Gothic*, Routledge: Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2005.

Cave, Nick, *And the Ass Saw the Angel*, Penguin Books, London, 2013.

Cave, Nick, *The Complete Lyrics 1978-2013*, Penguin Books, London, 2013.

Cave, Nick, *The Death of Bunny Munro*, Canongate, Edinburgh, 2009.

Dettmar, Kevin J. H. and Richey William (eds.), *Reading Rock and Roll*, Columbia University Press, New York, 1999.

Fanon, Frantz, *Concerning Violence*, translated by Constance Farrington, Penguin Books Ltd, London, 2008.

Foucault, Michel, "A Preface to Transgression", u *Language, Counter-Memory, Practice: Selected Essays and Interviews by Michel Foucault*, editor and translator Donald F. Bouchard, Cornell University Press, Ithaca and New York, 1977.

Frow, John, *Genre*, Routledge, London and New York, 2006.

Hume, Kathryn, *Aggressive Fictions*, Cornell University Press, Ithaca and London, 2012.

Hurly, Kelly, *The Gothic Body*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

Jenks, Chris, *Transgression*, Routledge, London and New York, 2003.

Johnston, Ian, *Bad Seed*, Abacus, London, 2007.

Mookerjee, Robin, *Transgressive Fiction: The New Satiric Tradition*, Palgrave MacMillan, London, 2013

Ng, Andrew Hock-soon, *Dimensions of Monstrosity in Contemporary Narratives: Theory, Psychoanalysis, Postmodernism*, Palgrave MacMillan, New York, 2004.

O'Neill, Maggie and Seal, Lizzie, *Transgressive Imaginations: Crime, Deviance and Culture*, Palgrave MacMillan, London, 2012.

Stallybrass, Peter and White, Allon, *The Politics and Poetics of Transgression*, Cornell University Press, Ithaca and New York, 1986.

Wellbery, Karen and Dalziell, Tanya (eds.), *Cultural Seeds: Essays on the Work of Nick Cave*, Ashgate Publishing Limited, 2009.

Батај, Жорж, *Књижевност и зло*, прев. Иван Чоловић, БИГЗ, Београд, 1977.

Батај, Жорж, *Плаветнило неба*, прев. Милан Комненић и Ана Моралић, Просвета, Београд, 1978.

Бахтин, Михаил, *Стваралаштво Франсоа Раблеа и народна култура средњег века и ренесансе*, прев. Иван Шоп и Тихомир Вучковић, Нолит, Београд, 1978.

Бодријар, Жан, *Прозирност зла*, прев. Миодраг Радовић, Светови, Нови Сад, 1994.

Кајзер, Волфганг, *Гротескно у сликарству и песништву*, прев. Томислав Бекић, Светови, Нови Сад, 2004.

Кристева, Јулија, *Моћи ужаса*, прев. Дивина Марион, Напријед, Загреб, 1989.

Милошевић, Никола, *Негативан јунак*, Вук Караџић, Београд, 1965.

Павловић, Живојин, *О одвратном*, НИП Дуга, Београд, 1972.

Тамарин, Г. Р., *Теорија гротеске*, Свјетлост, Сарајево, 1962.

4) Циљеви истраживања, план рада, методе и очекивани резултати

Циљ истраживања је предочавање разноврснije слике поимања трансгресивне традиције у књижевности тако што ће се одредити концепти у којима се трансгресивно манифестује у књижевности, као и елементи тог литерарног израза, да би се потом анализом поетског и прозног стваралаштва Ника Кејва у контексту трансгресивне књижевности предочило у коликој мери њени постулати одређују његову поетику.

Уводни део дисертације бавиће се појмовима трансгресије и трансгресивне књижевности, која ће бити сагледана као књижевни модус дуге и јасне традиције у оквиру књижевности. Потом ће се трансгресија посматрати кроз појмове зла,

зазорног/абјекатског, карневалског, монструозног, готског и гротескног као најчешћих концепата у којима се она манифестује. Након прегледа различитих концепата у којима се трансгресивно најчешће манифестује у књижевности, уследиће преглед најучесталијих елемената који дефинишу одређени књижевни дискурс као трансгресиван, те ће бити речи о трансгресивном јунаку, језику преступа, насиљу и појмовима тела и телесног у књижевности. Након тога следи кратак осврт на биографске податке о Нику Кејву релевантне за ову студију, а потом и поглавље о главним карактеристикама Кејвове поетике, с посебним освртима на његове аутопоетичке текстове и утицај *Светог писма* на његово стваралаштво. Истраживање ће се потом усредсредити на Кејвове поетске и прозне текстове, нудећи прво предлог поделе његових песама у контексту трансгресивне књижевности, а затим и анализу конкретних песама и присуства трансгресивних елемената у њима у оквиру предложених група. Претпоследња целина рада бавиће се анализом Кејвових прозних дела – романа *И магарица угледа анђела* и *Смрт Зеке Манроа* – и њиховим особеностима који их одређују као трансгресивне књижевне дискурсе. У финалном делу рада укратко ће се сумирати предочене тезе и закључци и као крајњи резултат навести снажно присуство трансгресивности у Кејвовој поетици као особености која суштински одређује њену целокупну уметничку природу.

Методе истраживања: студија случаја, метода прегледа, компаративна метода.

5) Закључак

На основу наведених података о кандидату, Комисија закључује да је Игор Цвијановић подобан за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија закључује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области англофоне књижевности.

На основу наведених података о ментору, Комисија закључује да је др Зоран Пауновић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Игора Цвијановића и предложене теме докторске дисертације *Трансгресивни елементи у поетици Ника Кејва*, а да се за ментора именује др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета у Београду.

др Александра Јовановић, ред. проф.

др Радојка Вукчевић, ред. проф.

др Бојана Вујин, доцент